

Сақтандырудың үлгілік шарттары

"Сентрас Иншуранс" Сақтандыру Компаниясы" Акционерлік қоғамы (бұдан әрі – Сақтандырушы) Сақтанушыға Сақтанушыны Сақтандырушы әзірлеген сақтандыру шартына бір жақты тәртіппен (қосылу шарты) қосу және Сақтандырушының Сақтанушыға сақтандыру полисін электрондық нысанда (бұдан әрі - Сақтандыру полисі) ресімдеуі арқылы сақтандыру шартын жасасуды ұсынады.

Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын төлеуге міндеттенеді, ал Сақтандырушы сақтандыру жағдайы басталған кезде Пайда алушыға сақтандыру сомасы (Сақтандырушының жауапкершілігі) шегінде сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін жүзеге асыруға міндеттенеді. Талаптар "Сентрас Иншуранс" Сақтандыру Компаниясы" АҚ мүлікті залалдан ерікті сақтандыру ережелері және "Сентрас Иншуранс" Сақтандыру Компаниясы" АҚ азаматтық-құқықтық жауапкершілігін ерікті сақтандыру Ережелері негізінде әзірленді;

1-БӨЛІМ. ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҰҒЫМДАР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Осы Талаптарда қолданылатын ұғымдар, терминдер және қысқартулар:

амортизация - пайдалану салдарынан, сондай-ақ технологиялық ресурсты өндіру нәтижесінде оның табиғи және моральдық тозуы нәтижесінде объектінің бастапқы құнының төмендеуі және ол объектінің құнына пайыздық қатынаста есептеледі.

мүліктің нақты құны - нарықтық құны, баланстық (бастапқы, қалдық) құны, шарт, келісімшарт бойынша құны, бағалау құны негізінде айқындалады;

жарылыс - қысымның немесе соққы толқынының пайда болуына әкелетін, жанумен, ұшқынның пайда болуымен, сынықтардың (сынған бөліктердің) ұшуымен, жұмыс жүргізуге қабілетті газдардың немесе булардың бөлінуімен қатар жүретін заттың жай-күйінің жедел физикалық-химиялық өзгеруімен байланысты қысқа уақыт аралығында энергияны бөлу процесі.

Резервуардың жарылысы оның қабырғасы бұзылған және резервуардың ішіндегі және одан тыс қысымдағы айырмашылықты кенеттен теңестіру болған жағдайда ғана орын алады. Егер резервуардың ішіндегі жарылыс химиялық реакцияның нәтижесінде болса, онда резервуардың бүлінуіне байланысты оның қабырғаларының бүтіндігінің бұзылғанына қарамастан, залалдың өтелуі тиіс. Төмен қысымның салдарынан келтірілген залал өтелуге жатпайды;

пайда алушы - сақтандыру шартына сәйкес сақтандыру төлемін алушы болып табылатын тұлға. Егер Пайда алушы сақтандыру шартында көрсетілмесе, ол Сақтандырылушы/Сақтанушы деп ұйғарылады. Заңды және жеке тұлғалар да пайда алушы бола алады;

тонау - мүлікті ашық ұрлау; сақтандырылушы - оған қатысты сақтандыру жүзеге асырылатын, заңға, өзге де құқықтық актіге немесе шартқа негізделген сақтандырылған мүлікті сақтауға мүдделі іс-әрекетке қабілетті жеке тұлға;

ұрлық - мүлікті жасырын ұрлау;

өрт - отты жағуға және ұстап тұруға арналған арнайы орындардан тыс пайда болған немесе осы орындардан тыс шыққан, өз бетімен таратуға қабілетті және материалдық залал келтіретін бақыланбайтын жану.

сүмен зақымдану - су құбыры, кәріз, жылыту немесе өртке қарсы жүйелердің авариясы салдарынан сақтандырылған мүлікке сұйықтықтардың зақымдануы, көрші үй-жайларға судың кіруіне әсер етуі;

үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы әрекеттері - Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес сараланған үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы әрекеттері - вандализм, бұзақылық, тонау немесе қарақшылық, мүлікті қасақана жою немесе бүлдіру;

қарақшылық - шабуылға ұшыраған адамның өміріне немесе денсаулығына қауіпті зорлық-зомбылықпен немесе осындай зорлық-зомбылықты тікелей қолданамын деп қорқытумен ұштасқан мүлікті ұрлау мақсатындағы шабуыл;

өрт сөндірудің спринклерлік жүйесі - бұл арнайы саптамалармен, спринклермен жабдықталған, тез балқитын саптамалары бастапқы жану кезеңінде ашыла отырып, өрт сөндіру құрамын өрт ошағына беруді қамтамасыз ететін өрт сөндіргіш құраммен үнемі толтырылған құбыр жүйесі;

табиғи зілзалалар - әрекеті материалдық залал келтірген табиғи күштердің кенеттен, еңсерілмейтін көріністері, келесі табиғи құбылыстарды қоса алғанда, бірақ шектелмей: боран, дауыл, құйын, бұршақ, қар көшкінінің түсуі, сел, опырылу, сырғыма, су тасқыны, нөсер, топырақтың шөгуді, жер асты суларымен су басу, су тасқыны);

сақтандырушы - мүлікті залалдан ерікті сақтандыру жөніндегі қызметті жүзеге асыру құқығына лицензиясы бар және сақтандыру жағдайы басталған кезде пайдасына сақтандыру шарты жасалған тұлғаға (Пайда алушыға) сақтандыру шартында белгіленген сома (сақтандыру сомасы) шегінде сақтандыру төлемін жүргізуге міндетті "Сентрас Иншуранс" Сақтандыру компаниясы" Акционерлік қоғамы;

сақтанушы - Сақтандырушымен сақтандыру шартын жасасқан тұлға. Осы Ережеге сәйкес кез келген ұйымдық-құқықтық нысандағы заңды тұлғалар және іс-әрекетке қабілетті жеке тұлғалар, оның ішінде жеке кәсіпкерлер сақтанушылар бола алады;

сақтандыру қорғанысы - Сақтанушыға меншік құқығында немесе басқа заңды негізде тиесілі сақтандырылған мүліктің нақты залалын өтеу жөніндегі іс-әрекеттер. Сақтандыру қорғанысы арқылы моральдық зиян мен іскерлік беделге келтірілген залал өтелмейді;

сақтандыру төлемі - сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушы Сақтанушыға (Пайда алушыға) сақтандыру сомасы шегінде төлейтін ақша сомасы;

сақтандыру сыйлықақысы - Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыру шартында айқындалған мөлшерде Сақтанушыға (Пайда алушыға) сақтандыру төлемін жүргізуге міндеттемелер қабылдағаны үшін төлеуге міндетті ақша сомасы;

сақтандыру сомасы - сақтандыру объектісі сақтандырылған және сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушы жауапкершілігінің шекті көлемін білдіретін ақша сомасы;

сақтандыру жағдайы - оқиға белгілерін иеленуші оның басталуының ықтимал және кездейсоқ, оның басталуымен туындайды шартта көзделген сақтандыру міндеттемесі Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыруы;
мүліктің сақтандыру құны - сақтандыру шартын жасау сәтіндегі мүліктің нақты құнынан айқындалады;
найзағайдың соққысы - разряд тоғы мүлік арқылы өтетін және мүлікке термиялық, механикалық немесе электрлік әсер ететін найзағайдың электрлік разряды.

Франшиза - Сақтандырушыны белгілі бір мөлшерден аспайтын залалды өтеуден босатуды көздейтін сақтандыру талаптары. Франшиза шартты (шегерілмейтін) және шартсыз (шегерілетін) болады. Франшиза сақтандыру сомасына пайызбен немесе абсолюттік мөлшерде белгіленеді.

Шартты франшиза кезінде Сақтандырушы франшизаның белгіленген мөлшерінен аспайтын залалды өтеуден босатылады, бірақ егер оның мөлшері осы сомадан артық болса, залалды толық өтеуге тиіс.

Шартсыз франшиза кезінде залал барлық жағдайларда белгіленген сомадан шегеріле отырып өтеледі.

2-БӨЛІМ. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ

2.1. А секциясы бойынша осы Талаптарға сәйкес сақтандыру жағдайы болып табылады:

1) "жылжымайтын және (немесе) жылжымалы мүліктің жоғалуы (жойылуы) немесе зақымдануы" - нәтижесінде:

- өрт, жарылыс, найзағай соққысы;
- дүлей зілзалалар (табиғи күштердің кенеттен болатын, еңсерілмейтін көріністері, соның ішінде: дауыл, құйын, жер сілкінісі, сел соғу, таудың құлауы, сырғымалар, су көшкіні, су тасқыны);
- су құбыры, кәріз жүйелері, жылыту немесе өртке қарсы жүйе апатының, өрт сөндірудің, көрші үй-жайлардан судың кіруінің салдарынан болған зақымдануы;
- үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы әрекеттері (вандализм, бұзақылық, мүлікті қасақана жою немесе бүлдіру, тонау, қарақшылық);
- көлік құралдарының басып кетуі, сақтандырылған мүлікке басқарылатын ұшу аппараттарының немесе олардың сынықтарының және олардан бөлінетін басқа да заттардың құлауы.

2) "Өндірістегі үзіліс" - сақтандырылған мүлікпен осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген оқиғаның басталуы салдарынан болған өндірістік қызметтегі үзіліс нәтижесінде орын алған Сақтанушы шығындарының туындауы. Осы Талаптарға сәйкес сақтандырылған мүліктің жай-күйіне (ағымдағы шығыстарға) байланысты шығыстарға байланысты өндірістегі үзіліс нәтижесінде орын алатын шығындар өтеледі:

- жалға алынған, лизингтегі, жалдаудағы немесе жалға алынған сақтандырылған мүлікті сақтанушының пайдаланғаны үшін төлем;
- бюджетке барлық қажетті аударымдарды ескере отырып өтелетін қызметкерлердің жалақысы;
- айналым мен өндірістік қызмет нәтижелеріне қарамастан төлеуге жататын әлеуметтік сақтандыру органдарына өтелетін төлемдер, салықтар мен алымдар.

"Өндірістегі үзіліс" тәуекелі бойынша ағымдағы шығыстар өндірістік қызметтің нақты тоқтатылған күндері үшін осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген сақтандыру жағдайы басталғаннан кейінгі сегізінші күннен бастап, бірақ үш айдан артық емес өндірістік үзіліс.

2.2. Б секциясы бойынша осы Талаптарға сәйкес сақтандыру жағдайы Сақтандырылушының А секциясы бойынша сақтандырылған мүлікті пайдалана отырып, өз қызметін жүзеге асыру нәтижесінде зардап шегуші деп танылған үшінші тұлғалардың өміріне, денсаулығына келтірілген зиянды және (немесе) мүлкіне келтірілген залалды өтеу бойынша Сақтандырылушының азаматтық-құқықтық жауапкершілігінің (бұдан әрі – АҚЖ) басталу фактісі болып табылады.

Сақтандырылушының АҚЖ басталу фактісі оны үшінші тұлғаға келтірілген зиянды өтеуге міндеттейтін заңды күшіне енген сот шешімімен расталады.

2.3. Сақтандыру жағдайының орын алғанын, сондай-ақ өзіне келтірілген залалдарды дәлелдеу Сақтанушыға (Пайда алушыға, Сақтандырылушыға) жүктелген.

3-БӨЛІМ. САҚТАНДЫРУ ОҚИҒАЛАРЫНАН АЛЫП ТАСТАУ ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ

3.1. А секциясы бойынша осы Талаптарға сәйкес сақтандыру мыналарға берілмейді:

- 1) жарылғыш заттар (егер олар сақтандыру объектісі болмаса);
- 2) құймалардағы қымбат металдар және сауытсыз қымбат тастар;
- 3) компьютерлік және ұқсас жүйелердің техникалық ақпарат тасығыштары, атап айтқанда магнитті үлдірлер мен кассеталар, магнитті дискілер, жад блоктары және басқа да электрондық ақпарат тасығыштары;
- 4) үлгілер, моделдер, прототиптер және көрме үлгілері, сондай-ақ ағымдағы өнімді өндіру үшін Сақтанушы пайдаланбайтын арнайы жабдық;
- 5) бағалы қағаздар, оның ішінде акциялар, облигациялар, сақтандыру полистері, жинақ кітапшалары, банк чектері;
- 6) қолжазбалар, жоспарлар, сызбалар және өзге де құжаттар;
- 7) бухгалтерлік және іскерлік кітаптар, актілер, жоспарлар, жоспарлар, есептер, картотекалар және өзге де құжаттар;
- 8) Сақтанушының (Сақтандырылушының) сақтандыру аумағындағы, бірақ сақтандыру полисіне №1 қосымшада көрсетілмеген жеке заттары;
- 9) қаңқа-қамыс және ескі құрылыстар, ғимараттар, құрылыстар;
- 10) Сақтандыру полисінде көрсетілмеген мүлік.

1. А секциясы бойынша Сақтандырушы өтемейді:

- 1) моралдық шығыс;
- 2) сот шығындары;
- 3) жоғалған тауарлық түрі;

- 4) егер оларды Сақтанушы қосымша төлемесе, айыппұлдар, бос тұрып қалулар, алынбай қалған пайда, жоғалтылған кіріс;
  - 5) жөндеу кезінде қонақ үйде тұру шығындары, іссапар шығыстары және барлық өзге де материалдық және материалдық емес туынды залал;
  - 6) сақтандырылған мүліктің табиғи тозуы.
- 3.2. А секциясы бойынша сақтандыру жағдайы болып табылмайды және егер мүліктің жоғалуы (жойылуы) немесе зақымдануы салдарынан болса, Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырмайды:
- 1) әр түрлі әскери әрекеттер немесе әскери іс-шаралар және олардың зардаптарын жою салдарынан, мүліктің зымырандармен, снарядтармен, бомбалармен, басқа да құралдармен, соғыс құралдарымен және әскери операциялар жүргізу құралдарымен зақымдануы немесе жойылуы, сондай-ақ азаматтық соғыс, халықтық сілкіністер, көтерілістер, бүлік, жаппай тәртіпсіздіктер және ереуілдер;
  - 2) әскери, азаматтық биліктің немесе мемлекеттік органдардың үкімдері бойынша сақтандырылған мүліктің алынып қойылуы, тәркіленуі, реквизициялануы, жойылуы немесе зақымдануы;
  - 3) сақтандыру шартын жасасқан сәтке дейін, сақтандыру аумағын табиғи апат аймағы деп жариялаған кезде;
  - 4) радиоактивті сәуле шығару немесе радиоактивті отынмен немесе атом отынын жағудан радиоактивті қалдықтармен ластану;
  - 5) егер құлау сақтандыру жағдайынан туындамаса, құрылыстардың немесе олардың бөліктерінің құлауы;
  - 6) сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушыға (Сақтандырылушыға) белгілі болған ақаулар;
  - 7) біртіндеп әсер ететін себептерді қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей: кеміргіштердің кез келген түрі паразиттердің (микробтардың) іс-қимылдарымен және кеміргіштермен, даттанумен, зеңмен, жегілермен, ылғалды немесе құрғақ шірумен, біртіндеп тозумен, латентті ақаумен, баяу дамиды деформациямен немесе бұрмалаумен, жәндіктердің (жануарлардың) қалдықтарымен, кез келген түрдегі паразиттердің (микробтардың) іс-әрекеттерімен және кеміргіштермен;
  - 8) шатырлардан (сақтандыру жағдайы нәтижесінде зақымдану жағдайларынан басқа), ашық есіктерден, терезелердің немесе желдеткіштерден судың ағуы;
  - 9) жобадағы (дизайндағы), айшықтамалардағы, өндірістегі, материалдардағы қателер мен қателіктер;
  - 10) сақтандыру барысында немесе сақтандыру оқиғасы тікелей орын алғаннан кейін мүліктің ұрлануы немесе жойылуы;
  - 11) Сақтанушының (Сақтандырылушының) өрт қауіпті, улы, жарылыс қауіпті және күйдіргіш материалдарды қолдануы және жинақтауы, егер бұл мүлік сақтандыру объектісі болып табылса;
  - 12) Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) сақтандыру оқиғасымен тікелей себептік байланыстағы қылмыс жасауы;
  - 13) Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) немесе оның қызметкерлерінің алкогольдік, уытқұмарлық немесе есірткілік масаң күйде жасаған іс-әрекеттері;
  - 14) мемлекеттік органдардың сақтандырылған мүлікті тәркілеуі, реквизициялауы, тыйым салуы немесе жоюы;
  - 15) Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) немесе оның қызметкерлерінің заңнамада немесе өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген өрт қауіпсіздігі ережелері мен нормаларын бұзуы, жұмыстарды қауіпсіз жүргізуі, құрылыс нормалары мен ережелерін, электр және газ аспаптарын, жылыту жабдықтарын пайдалану және ұстау жөніндегі нұсқаулықтарды бұзуы, сондай - ақ сақтандырылған объектілерді олардың мақсатынан өзге жағдайларда пайдалануы;
  - 16) егер олар сақтандыру жағдайынан туындамаса, құрылыстардың, ғимараттардың немесе олардың бөліктерінің бұзылуы немесе зақымдануы.
- 3.3. Сақтандырушы тікелей себебі болып табылатын қауіпсіздік нормаларын бұзу болып табылатын сақтандыру жағдайлары бойынша сақтандыру төлемінен бас тартуға құқылы. Алайда, егер осы нормалардың бұзылуы шығынның туындау себептерімен байланысты болмаса, сақтандыру төлемі жүргізіледі.
- 3.4. Сақтандырушы мөлшеріне өртке қарсы және (немесе) күзет жүйесінің ақауы әсер еткен шығындар бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асырмайды.
- 3.5. Осы шарттарға сәйкес Б секциясы бойынша сақтандыру жағдайлары болып танылмайды және олар бойынша сақтандыру төлемдері жүзеге асырылмайды, егер оқиғалар Б секциясы бойынша мыналардың салдары болса:
- 1) дүлей зілзалалар (еңсерілмейтін күш);
  - 2) әр түрлі әскери әрекеттер немесе әскери іс-шаралар және олардың зардаптарын жою салдарынан, зымырандармен, снарядтармен, бомбалармен, басқа да құралдармен, соғыс құралдарымен және әскери операциялар жүргізу құралдарымен және қарақшылық әрекеттерден зақымдануы немесе жойылуы, сондай-ақ азаматтық соғыс, халықтық сілкіністер, көтерілістер, бүлік, жаппай тәртіпсіздіктер және ереуілдер;
  - 3) иондаушы сәулеленудің, радиацияның немесе радиоактивті материалдармен ластанудың тікелей немесе жанама әсерімен, ядролық жанармаймен немесе радиоактивті қалдықтармен, сондай-ақ ядролық жарылыстың тікелей немесе жанама әсерімен;
  - 4) қандай да бір ұйым атынан немесе солардың мүддесіне орай әрекет ететін тұлғалардың немесе тұлғалар тобының сақтандыру объектісінің бұзылуына немесе зақымдануына соқтыратын терроризм актілері;
  - 5) саяси тәуекелдер;
  - 6) адамның иммун тапшылығы вирусы (АИТВ-инфекциясы) қоздыратын инфекциялар;
  - 7) адам қанының негізінде әзірленген фармацевтикалық препараттарды өндіру немесе пайдалану;
  - 8) өсімдіктерді қорғау құралдарын пайдалану немесе олардың әсерлері;
  - 9) пайдаланылатын конструкциялардың, жабдықтардың, материалдардың, оның ішінде пайдаланудың нормативтік мерзімінен артық тозуы;
  - 10) асбесттің, асбест шаңының, диоксиннің, диэтилстиролдың, формальдегидтің немесе

сипаттамалары, әсері немесе құрамы бойынша олармен салыстырылатын басқа да заттардың әсері;
11) гендік-инженерлік жұмыстар жүргізілетін немесе гендік инженерия көмегімен ағзаларды (өнімдерді) босатуға (шығаруға) байланысты жабдықтар мен құрылыстар өндірісі;
12) генетикалық өзгерістер;
13) электромагниттік өріс әсерлері;
14) есірткі немесе есеңгірететін заттарды өндіру, қайта өңдеу (өңдеу), сондай-ақ сату;

15) сақтандырудан ерекшелік ретінде Шартта көзделген өзге де мән-жайлардың әсер етуі;

3.6. Сақтандыру қорғанысы, мынадай салдарынан туындаған талаптарға қолданылмайды:

1) сақтандыру шартын жасасқанға дейін туындаған және шешімге әсер етуі мүмкін жағдай күшіне енді Сақтандыру тәуекелін қабылдау немесе қабылдамау туралы және ол туралы Сақтанушы білген немесе білуге тиіс болған, бірақ бұл туралы Сақтандырушыға хабардар етпеу;

2) Сақтанушы Сақтандырушымен келісілген мерзім ішінде, егер жалпы қабылданған нормаларға сәйкес мұндай жою қажеттігіне Сақтандырушы көрсеткен болса, тәуекел дәрежесін айтарлықтай арттыратын мән-жайларды жоймауы. Мұндай жайттарға кез келген жағдайда залалдың орын алуына себеп болған оқиғалар ғана жатады;

3) Сақтанушы өзі қол қойған шарттар, келісім-шарттар, келісімдер бойынша, негізгі шарт бойынша берілмеген қосымша қызметтерді орындауды қоса алғанда, өз міндеттемелерін, сондай-ақ заң күшіне орай қолданылып жүрген міндеттемелерді немесе ауызша негізде Сақтанушы өз еркімен қабылдаған міндеттемелерді орындамаған болса.

мәміле сипаты бар келісімдер.

3.7. Сақтандыру қорғанысы мыналарға берілмейді:

1) Сақтанушының қызметкерлері мен контрагенттері ұсынатын залалды өтеу туралы кез келген талаптар;

2) Сақтанушы үшінші тұлғаға берген (жалға, лизингке және т. б.) не оның қарауындағы немесе бақылауындағы өзге де жолмен болатын мүлікке келген залал;

3) мүлікті ұрлаудан, жоғалудан немесе өзге де қолданушылық залалдан, сондай-ақ жабдықты пайдаланудың уақытша мүмкін еместігінен бос тұрып қалуды қоса алғанда, бос тұрып қалудан туындаған залал;

4) зиянды заттарды бағалау, байқау, тексеру, өңдеу, бейтараптандыру немесе жою бойынша Сақтанушыға қойылатын талаптарды орындау салдары болып табылатын шығындар, шығындар, шығыстар;

5) тербеліс (діріл), дәнекерлеу жұмыстары, топырақтың шөгуі, сондай-ақ құлату немесе жарылыс салдарынан жерге, ғимараттарға немесе өзге де құрылыстарға келтірілген залалды өтеу;

6) спорттық жарыстарға қатысу кезінде немесе оларға дайындық процесінде келтірілген зиянды өтеу туралы кез келген талаптар;

7) тіркелген сауда, фирмалық немесе тауар белгілерін, символдар мен атауларды рұқсат етілмеген пайдалануды қоса алғанда, авторлық құқықтарды бұзуға байланысты зиянды өтеу туралы.

3.8. Сақтандыру бойынша мынадай талаптар жабылмайды:

1) сақтандыру шартында белгіленген өтеу көлемі мен сомасынан (сақтандырушы жауапкершілігінің лимиттері) асатын залалды өтеу туралы;

2) сақтандыру аумағынан тыс жерлерде келтірілген зиянды өтеу туралы;

3) ластаушы заттардың нормативтен тыс тұрақты шығарындылары мен төгінділеріне келтірілген зиянды өтеу туралы;

4) газдардың, булардың, сәулелердің, сұйықтықтардың, ылғалдылықтың, жауын-шашынның, найзағайдың, түтіннің, шаңның және басқа атмосфералық емес шөгінділердің және шөгінділердің тұрақты және ұзақ әсерінің салдары болып табылатын зиянды өтеу туралы;

5) Сақтанушының (Сақтандырылушының) туысқандары, сондай-ақ Сақтанушымен (Сақтандырылушымен) ұзақ уақыт бойы тұратын өзге де тұлғалар және онымен бірге шаруашылық жүргізетіндер;

6) тауарлардың немесе қызметтердің сапасы туралы дұрыс емес ақпаратты қоса алғанда, шындыққа сәйкес келмейтін және заңды немесе жеке тұлғалардың беделіне нұқсан келтіретін мәліметтерді тарату салдарынан абырой мен абзалдықты қорғау туралы, сол сияқты өзге де осыған ұқсас талаптар келтірілген зиянды өтеу туралы;

7) зардап шеккен тұлғалардың моралдық зиянды және алынбай қалған пайданы өтеу туралы;

8) айыппұлдарды және (немесе) кез келген басқа әкімшілік жазалар мен санкцияларды төлеу;

9) сот шығындарын өтеу;

10) мүліктің тауарлық құнын (тауарлық түрін) жоғалтқаны үшін;

11) мүлікті сақтандыру оқиғасы орын алғанға дейінгі сапасы мен күйін салыстырғандағы сапасын немесе күйін жақсарту мақсатында жөндеу;

3.9. Мүлікті сақтандыру және үшінші тұлғалардың мүлкіне зиян келтіргені үшін АҚЖ сақтандыру жағдайы басталған кезде нақты залал өтелуге жатады.

4-БӨЛІМ. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

4.1. Сақтанушы құқылы:

1) Сақтандырушыдан сақтандыру талаптарын, өзінің құқықтары мен міндеттерін түсіндіруді талап етуге;

2) Сақтандыру полисі жоғалған жағдайда телнұсқасын алуға;

3) Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту немесе оның мөлшерін азайту туралы шешімін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіпте даулауға;

4) осы Талапта көзделген тәртіппен сақтандыру төлемін алуға;

5) Сақтандырушыдан сақтандыру оқиғасы салдарынан келтірілген залалдарды азайту мақсатында шеккен шығынды алуға;

6) Сақтандырушы жасаған немесе оның тапсырмасы бойынша жасалған келтірілген зиянның есептелген

мөлшерімен және сақтандыру төлемі көлемімен танысуға;

7) Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүргізуден бас тартуына сотқа шағымдануға;

8) сақтандыру құпиясына;

9) Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға;

10) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де іс-әрекеттерді жасауға.

4.2. Сақтанушы міндетті:

1) сақтандыру талаптарын орындауға (Сақтандырылушылардың сақтандыру шарттарын бұзуы шарттардан бас тартуы деп танылады);

2) Сақтандырылушыны осы Талаптармен таныстыруға;

3) Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы ақпарат беруге;

4) салдары сақтандыру жағдайына әкелуі мүмкін оқиға басталған жағдайда бұл туралы

Сақтандырушының сақтандыру шарттарында белгіленген тәртіппен және мерзімде хабардар етуге;

5) сақтандыру оқиғасының орын алуы салдарынан болатын шығынның алдын алуға немесе оны азайтуға бағытталған барлық мүмкін және мақсатқа сай шараларды қолдану;

6) Сақтандырушының өкіліне бүлінген мүлікті кедергісіз қарау, шығындарды азайту және мүлікті құтқару жөніндегі іс-шараларға қатысу, сақтандыру жағдайының себептерін және шығындардың мөлшерін тексеру мүмкіндігін қамтамасыз етуге;

7) Сақтандырушыға сақтандыру оқиғасын (жағдайын) тексеруде қажетті көмек көрсетуге;

8) Сақтандырушының мүдделеріне қарсы бағытталған іс-әрекеттер жасамауға, сондай-ақ шығынды реттеу жөнінде қандай да бір міндеттемелер, ұсыныстар қабылдамауға, зардап шегуші тұлғаға келтірілген шығындарды өтеу есебіне ешқандай төлем жасамауға, сондай-ақ сақтандыру жағдайына қатысы бар қандай да бір төлем сомаларының мөлшері мен мерзімдері бойынша Сақтандырушының

жазбаша келісімінсіз міндеттемелерге жауапкершілік бермеуге құқылы, құтқару жұмыстарын ұйымдастыру жөніндегі және залалды азайту мақсатындағы іс-әрекеттерді қоспағанда;

9) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайына қатысы бар және сақтандыру жағдайының себептері мен мән-жайларын, салдарын, келтірілген зиянның мөлшерін анықтау үшін сақтандырушыға қажетті барлық ақпарат пен құжаттарды беруге;

10) Сақтандырушының талап етуі бойынша сотқа дейінгі немесе сот тәртібімен шағымдарды реттеу үшін өкілеттіктер беруге;

11) сақтандыру жағдайы келтірген залалдардың қандай да бір өтемін (өтемақысын) алғаны туралы сақтандырушыға дереу (кез келген жағдайда алған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде) жазбаша хабарлауға;

12) Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырғаннан кейін ұрланған мүлік табылған (қайтарылған) кезде, бес жұмыс күні ішінде Сақтандырушыға алынған сақтандыру төлемінің сомасын қайтаруға (қалпына келтіру бойынша орындалған жөндеу жұмыстарын төлеуге жұмсалған шығыстарды шегере отырып, егер олар жүргізілген болса);

13) сараптама жүргізу, сарапшылардың оқиға орнына шығуы бойынша шығыстарды төлеуге;

14) Сақтандыру прлсi жоғалған жағдайда телнұсқа алу үшін Сақтандырушыға жазбаша өтiнiш жасауға;

15) Сақтанушыдан Сақтандырушыға сақтандыру оқиғасының орын алуына жауапты тұлғаға талап қою құқығының суброгация тәртібінде ауысуын қамтамасыз етуді талап етуге;

16) Сақтандыру осы Талаптарда белгіленген мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда Сақтандырушыға

Сақтандыру шартының қолданылу кезеңі үшін сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін төлеуге;

17) Қазақстан Республикасының заңнамасында және осы сақтандыру Талаптарында және сақтандыру шарттарда көзделген өзге де міндеттерді орындауға.

4.3. Сақтандырушы құқылы:

1) Сақтанушы (Сақтандырылушы) берген ақпарат пен құжаттарды тексеруге, сондай-ақ Сақтанушының (Сақтандырылушының) сақтандыру талаптары мен шарттарын орындауын тексеруге міндетті. Кез келген ақылға қонымды уақытта тәуекелдің туындауына ықпал ететін жағдайларды инспекциялау және тексеруге;

2) сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы ақпарат алуға;

3) сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына соқтыруы мүмкін жағдайлар өзгергенде сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді талап етуге

(сақтандыру жағдайының басталу ықтималдығы немесе ол басталған кезде болуы мүмкін залал мөлшері);

4) Сақтанушыдан (Сақтандырылушыдан) сақтандыру жағдайының басталу фактісін, оның туындау мән-жайларын анықтау үшін қажетті ақпарат пен құжаттарды талап етуге;

5) бүлінген мүлікті тексеруге қатысуға;

6) бүлінген мүлікті қалпына келтіру жөндеу құнына сараптама, есеп (калькуляция) жүргізуге;

7) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен мән-жайларын дербес анықтау, оның ішінде қажет болған жағдайларда құзыретті органдарға сұрау салуға;

8) сақтандыру жағдайларын тексеруге қатысуға;

9) егер Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) сақтандыру жағдайының басталғанын, келтірілген шығындардың мөлшерін растайтын құжаттарды ұсынбаса,

сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында, сақтандыру ережесінде және осы шарттарда көзделген негіздер бойынша сақтандыру төлемінен бас тартуға;

10) сақтандыру жағдайының басталуына кінәлі адамға регресстік талап қоюға;

11) Сақтанушының атынан және тапсырмасы бойынша сот органдарында істерді жүргізуге;

12) сақтандыру объектісінің (сақтандыру тәуекелінің) жай-күйі туралы ақпарат жасырылғаны немесе бұрмаланғаны анықталса, Сақтандыру шартының қолданылуын мерзімінен бұрын тоқтатуға;

13) Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға;

Сақтанушы осы Талаптарда белгіленген сақтандыру сыйлықақысын (сақтандыру жарнасын) төлемеген жағдайда; Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандыру шарты бойынша өз міндеттерін орындамаған немесе тиісінше орындамаған кезде;

14) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де іс-әрекеттерді жасауға.

4.4. Сақтандырушы міндетті:

1) Сақтанушыны сақтандыру ережелерімен (сақтандыру шарттарымен) таныстыруға;

2) Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) осы шарттарда көзделген құжаттарды ұсынбаған жағдайда, дереу, бірақ үш жұмыс күнінен кешіктірмей, жетіспейтін құжаттар туралы оны жазбаша хабардар етуге;

3) Талаптарда белгіленген тәртіп пен мерзімде сақтандыру төлемін жүзеге асыруға;

4) Сақтанушы Сақтандыру полисін жоғалтқан жағдайда оның телнұсқасын ресімдеуге;

5) сақтандыру жағдайы кезінде шығындарды болдырмау немесе азайту мақсатында Сақтанушыға өзі шеккен шығындарды өтеуге;

6) "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда Сақтанушы шартты мерзімінен бұрын тоқтатқан кезде сақтандыру төлемін жүзеге асыру жөніндегі, сақтандыру сыйлықақысын қайтару жөніндегі операцияларды жүргізбеуге және (немесе) тоқтата тұруға;

7) сақтандыру құпиясын қамтамасыз етуге;

8) Қазақстан Республикасының заңнамасында және сақтандыру ережелерінде және осы сақтандыру Талаптарында көзделген өзге де міндеттерді орындауға.

5-БӨЛІМ. ШАРТТЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ КЕЗЕҢІНДЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛІНІҢ АРТУЫНЫҢ САЛДАРЫ

5.1. Сақтандыру шартының қолданылу мерзімінде Сақтанушы (Сақтандырылушы) дереу арада, бірақ үш жұмыс күнінен кешікпейтін мерзім ішінде жазбаша түрде Сақтандырушыға өзіне белгілі болған, Сақтандыру шартын жасау барысында мәлімдеген жағдайлардың елеулі өзгерістері туралы хабарлауға міндетті, егер мұндай өзгерістер сақтандыру тәуекелдерінің артуына айтарлықтай ықпал ететін болса.

5.2. Кез келген жағдайда Шартта айтылған айтарлықтай өзгерістер деп орын алған жағдайлар танылады.

5.3. Кез келген жағдайда Шартта айтылған өзгерістер елеулі деп танылады;

1) сақтандыру объектісі сипаттамаларының өзгеруі;

2) мүлікті сақтандыру аумағынан тыс жерде пайдалану;

3) сақтандырылған мүлікке меншік (иелену, пайдалану немесе билік ету) құқығының басқа тұлғаға ауысуы;

4) сақтандырылған мүлікті мүліктік жалдауға (жалға алуға), лизингке, ұстай тұруға, кепілге және өзге де ауыртпалық салуға беру;

5) өндірісті тоқтату немесе оның сипатын елеулі өзгерту;

6) өтініште көрсетілген сақтандырылған мүлікті пайдалану мақсаттарын өзгерту;

7) сақтандырылған ғимараттарды, құрылыстарды бұзу, қайта салу немесе қайта жабдықтау;

8) сақтандыру жағдайының басталуына қарамастан мүлікті айтарлықтай зақымдау немесе жою;

10) шарт жасасу кезінде Сақтанушының өтінішінде көрсетілген ақпаратты өзгерту.

5.4. Сақтандыру тәуекелін ұлғайтуға әкеп соғатын мән-жайлар туралы хабардар етілген Сақтандырушы Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді және (немесе) сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына мөлшерлес қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге, болмаса сақтандырудан бас тартуға құқылы.

5.5. Егер Сақтанушы немесе Сақтандырылушы сақтандыру шартының талаптарын өзгертуге және (немесе) сақтандыру сыйлықақысын қосымша төлеуге қарсылық білдірсе, Сақтандырушы Қазақстан Республикасының заңнамасына

сәйкес сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқылы.

5.6. Сақтанушы немесе Сақтандырылушы осы бөлімнің 5.1-тармағында көзделген міндеттемелерді орындамаған жағдайда Сақтандырушы сақтандыру шартының қолданылуын тоқтатуды және осындай тоқтату салдарынан келтірілген залалдарды өтеуді талап етуге құқылы.

5.7. Егер сақтандыру тәуекелін арттыратын жағдайлар жойылған болса Сақтандырушы Сақтандыру шартының бұзылуын

талап етуге құқылы емес.

6-БӨЛІМ. САҚТАНДЫРУ ОҚИҒАСЫ (ЖАҒДАЙ) БАСТАЛҒАН КЕЗДЕГІ ТАРАПТАРДЫҢ ӨЗАРА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫ

6.1. Сақтандыру жағдайының белгілері бар және (немесе) оның салдары сақтандыру жағдайының басталуына соқтыруы мүмкін оқиға басталған кезде Сақтанушы міндетті:

1) қысқа мерзімде, бірақ кез келген жағдайда сақтандыру оқиғасының басталғаны туралы білген немесе білуге тиіс болған сәттен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей болған оқиға туралы Сақтандырушыға жазбаша хабарлауға;

2) қысқа мерзімде, бірақ кез келген жағдайда сақтандыру оқиғасы басталған сәттен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей орын алған жағдай туралы тиісті құзыретті органдарға хабарлауға және белгіленген тәртіппен уәкілетті мемлекеттік және өзге де құзыретті органдардың оқиғаны құжаттамалық ресімдеуін қамтамасыз етуге міндетті. Егер Сақтанушы Сақтандырылушы болып табылмаса, мұндай міндет Сақтандырылушыға (Пайда алушыға) жүктеледі;

3) зиян келтірілген адамдардың мүлкі мен өмірін құтқару немесе келтірілетін залалды азайту жөнінде

- қалыптасқан жағдайда ақылға қонымды және қол жетімді шаралар қабылдауға міндетті. Мұндай шараларды қабылдай отырып, Сақтанушы, егер олар Сақтанушыға хабарланса, Сақтандырушының нұсқауларын ұстануға;
- 4) Сақтандырушының жазбаша келісімінсіз өзіне ешқандай міндеттемелер алмауға, залалды өтеу туралы ешқандай уәде бермеуге;
  - 5) зақымдалған мүлікті сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде болған түрде, оны Сақтандырушы қарағанға дейін сақтауға міндетті. Зиян мөлшерін азайту мақсатында немесе егер бұған Сақтандырушының келісімі алынған болса, сондай-ақ Сақтандырушыны сақтандыру оқиғасы (жағдайы) туралы хабардар еткеннен кейін екі апта өткен соң ғана мүліктің қалпын өзгертуге жол беріледі;
  - 6) Сақтандырушыға сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін қажетті барлық құжаттар мен мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етуге;
  - 7) бүлінген, жойылған және (немесе) жоғалған мүліктің тізбесін жасауға;
  - 8) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайын тексеру немесе залал келтірілген мүлікті және сақтандыру оқиғасы орнында тексеру жүргізу мүмкіндігін беруге, залал себептері мен мөлшерін тексеруге, залалдарды азайту және сақтандырылған мүлікті құтқару жөніндегі іс-шараларға қатысуға;
  - 9) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайлары бойынша сот және соттан тыс қорғауда жәрдем көрсетуге;
  - 10) Сақтандырушыға келтірілген залалдың себептері, сипаты мен мөлшері туралы, оның ішінде құзыретті мемлекеттік органдарда алынған құжаттарды қарауға мүмкіндік беретін өзіне қол жетімді барлық ақпарат пен құжаттаманы беруге;
  - 11) Сақтандырушыға Сақтанушыға сақтандыру жағдайының туындау мән-жайларын көрсете отырып, сақтандыру жағдайы туралы белгіленген нысандағы жазбаша өтініш беруге;
  - 12) шығындар үшін жауапты тұлғаға талап ету құқығын қамтамасыз етуге.
- 6.2. Дерее арада, бірақ, кез келген жағдайда болған оқиға күнінен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен аспайтын мерзімде Сақтандырушыға хабарлауға:
- 1) қылмыстық іс қозғау, құзыретті органдардың алдын ала тергеу жүргізуі, мүлікке тыйым салу, сақтандыру жағдайына байланысты өзге де қылмыстық іс жүргізу әрекеттерін жүргізуі туралы;
  - 2) сақтандыру жағдайына байланысты Сақтанушыға ұсынылған мүліктік сипаттағы барлық талаптар туралы. Мұндай талаптарды Зардап шегушіден алған кезде Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандырушының бүлінген мүлікті қарауға және келтірілген зиянды бағалауға қатысуын қамтамасыз ету үшін шаралар қолдануға міндетті;
  - 3) Сақтандырушы материалдарды қарағанға және ол өз шешімін шығарғанға дейін зардап шегушінің сотқа талап арыз беруі туралы. Бұл жағдайда Сақтанушы Сақтандырушының өтініші бойынша ол көрсеткен адамға барлық қажетті іс жүргізу өкілеттіктерімен бірге сот процесінде Сақтанушыны (Жауапкерді) ұсыну құқығына сенімхат беруге міндетті.
- 6.3. Сақтандырушыға сақтандыру оқиғасының (жағдайының) басталғаны туралы хабарламау, егер Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы уақтылы білгені не сақтандырушыда бұл туралы мәліметтердің болмауы оның сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетіне әсер етпейтіні дәлелденбесе, оған сақтандыру төлемінен бас тарту құқығын береді.
- 6.4. Пайда алушының Сақтанушының немесе Сақтандырылушының оны жасағанына немесе жасалмағанына қарамастан, барлық мән-жайлар кезінде сақтандыру жағдайының басталғаны туралы Сақтандырушыға хабарлауға құқығы бар.
- 6.5. Егер, Сақтанушы Сақтандырылушы болып табылмаса, Сақтандырушыны сақтандыру жағдайының пайда болғаны туралы хабардар етуге және орын алған жағдайларда ықтимал шығындарды болдырмау немесе азайту үшін ақылға қонымды және қол жетімді шараларды атқаруға, оның ішінде мүлікті құтқару және зардап шеккен адамдарға көмек көрсету шараларын қабылдауға міндетті.
- 6.6. Жылжымалы мүлік жойылған немесе бүлінген жағдайда Сақтанушы Сақтандырушыға Сақтандырушымен келісілген мерзімде бүлінген, жойылған немесе жоғалған мүліктің тізімдемесін беруге міндетті. Тізімдеме сақтандыру жағдайы күнгі бүлінген мүліктің құны көрсетіле отырып, растаушы құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып жасалады.
- 6.7. Сақтандырушының өкілі болған оқиға туралы Сақтанушының жазбаша хабарламасын күтпестен, бүлінген мүлікті тексеруге кірісуге құқылы. Сақтанушының бұған кедергі жасауға құқығы жоқ. Егер Сақтанушы немесе Сақтандырылушы бүлінген мүлікті Сақтандырушының тексеруіне кедергі жасайтын болса, Сақтандырушы Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) сақтандыру төлемін беруден бас тартуға құқылы.
- 6.8. Сақтандырушы немесе оның өкілдері Сақтанушыға сол үшін қажетті шаралар қабылдауды көрсете отырып, сақтандырылған мүлікті құтқаруға және сақтауға қатысуға құқылы.
- 6.9. Егер Сақтанушы осы бөлімде көрсетілген міндеттерді орындамаса, Сақтандырушы оған залалды өтеуден бас тартуға құқылы.
- 6.10. Егер жоғалған (ұрланған) мүлік туралы құзыретті органдарға мәлімделмеген немесе уақтылы мәлімделмеген болса, онда Сақтандырушы сақтандыру төлемін осы мүлікке қатысты бөлігінде ғана жүзеге асыру жөніндегі міндеттен босатылады. Сақтандырушы залалды өтеу міндеттемесінен босатылмайды. Сақтанушы аталған міндеттерді сақтандырылған мүліктің жойылу, бүліну немесе жоғалу себептерін анықтауға, залал сомасын және жауапкершілік көлемін анықтауға ықпал еткен жоқ.

7-БӨЛІМ. САҚТАНДЫРУ ОҚИҒАСЫНЫҢ ОРЫН АЛУЫН РАСТАЙТЫН ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ ЖӘНЕ ШЫҒЫН МӨЛШЕРІН АНЫҚТАУ

- 7.1. Сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы мәселені қарау үшін Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушыға мынадай құжаттарды қоса бере отырып, сақтандыру төлеміне өтініш беруге тиіс:
- 1) сақтандыру оқиғасы туралы өтініш;

- 2) Сақтандыру полисінің (немесе оның телнұсқасының) көшірмесі;
  - 3) мүлікті иелену (құқық белгілеуші), пайдалану және (немесе) билік ету құқығын растайтын құжаттардың көшірмелері (сатып алу-сату, жалдау және т. б. шарты);
  - 4) бүліну дәрежесі көрсетілген жоғалған (бүлінген) мүліктің тізімдемесі;
  - 5) құзыретті органдар құжаттарының түпнұсқалары және (немесе) тиісті түрде расталған көшірмелері, тәуелсіз сараптамалық (бағалау) ұйымдардың қорытындылары, сақтандыру оқиғасының (жағдайының) басталу фактісін, оның басталу себептерін және ол келтірген залалдардың мөлшерін растайтын құжаттар, оның ішінде:
    - өрт кезінде - өртке қарсы қызметтің қорытындысы;
    - жарылыс немесе су басу кезінде – тиісті мемлекеттік қызмет органының, ТЖМ және т. б. қорытындысы;
  - 6) залалдың туындауына әкеп соққан мән – жайларды тергеуге ПМ, прокуратура органдары және басқа да құқық қорғау органдары қатысқан барлық жағдайларда-қылмыстық істі тоқтату (тоқтата тұру) туралы қаулының көшірмесін немесе сот үкімінің көшірмесін берген органның мөрімен расталған көшірмесі;
  - 7) жоғалған (бүлінген) мүліктің құнын, сондай-ақ оған келтірілген залалдың мөлшерін растайтын құжаттар;
  - 8) бүлінген мүлікті қалпына келтіруге арналған шығыстардың мөлшерін айқындайтын құжаттар: тауар жүкқұжаттары мен чектер, жұмыстарды тапсыру-қабылдау актілері, калькуляциялар, жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарының сметалары, түпнұсқалар немесе мүлікті жөндеу үшін төленген шоттардың тиісті түрде расталған көшірмелері;
  - 9) егер ол Сақтанушы болып табылмаса, Пайда алушының (жеке тұлғаның) жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі;
  - 10) сақтандыру жағдайын реттеу және сақтандыру төлемін алу жөніндегі істерді жүргізу құқығына сенімхаттар (қажет болған жағдайда);
- 7.2. Сақтандыру төлемдеріне арналған өтінішке өндірісте үзіліс туындаған кезде орын алған ағымдағы шығыстардың төленгенін растайтын құжаттардың қоса берілуі тиіс:
- мүлікті пайдаланғаны үшін - банктің белгісі бар төленген шоттар;
- қызметкерлерге жалақы бойынша - карт-шоттарға ақша қаражатын аудару туралы банктің растамасының көшірмесі немесе жалақы бойынша ақпаратізімнің көшірмесі, оны алғаны туралы қызметкерлердің қолдарымен;
- әлеуметтік сақтандыру төлемдері, салықтар, алымдар және бюджетке басқа да міндетті төлемдер бойынша - аудару туралы банктің белгісі бар төлем талаптары.
- 7.3. Б секциясы бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы мәселені қарау үшін қосымша қоса берілуі тиіс:
- 1) үшінші тұлғалардың (олардың құқықтарының мирасқорларының) оларға зиян (залал) келтіру фактісін растайтын құжаттарды қоса бере отырып, жазбаша талап қоюы;
  - 2) денсаулыққа зиян келтірген кезде:
    - еңбек қабілетін уақытша жоғалтқан кезде – еңбекке жарамсыздық парағының және жәбірленушінің жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмелері;
    - мүгедектігі белгіленген кезде - мүгедектігі туралы анықтаманың және жәбірленушінің жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі;
  - 3) жәбірленуші қайтыс болған кезде - қайтыс болуы туралы куәліктің және пайда алушының жәбірленушінің қайтыс болуы салдарынан зиянды өтетуге құқығын куәландыратын құжаттардың көшірмелері;
  - 4) сақтанушыдан үшінші тұлғалардың пайдасына келтірілген зиян (залал) сомасын өндіріп алу туралы сот органдарының заңды күшіне енген шешімінің тиісті куәландырылған көшірмесі.
- 7.4. Болған сақтандыру жағдайы туралы неғұрлым толық ақпарат алу мақсатында Сақтандырушы құзырлы органдардан (ішкі істер, өрт қадағалау органдарының, авариялық-техникалық қызметтердің, газ желісінің авариялық қызметтерінің), кәсіпорындардан, мекемелер мен ұйымдардан сақтандыру оқиғасының (жағдайының) орын алу себептерінің мен мән-жайлары жайлы ақпараттарды сұратуға құқылы.
- 7.5. Осы бөлімде аталған құжаттарды санамағанда, Сақтандырушы Сақтанушыдан (Сақтандырылушыдан, Пайда алушыдан) өзге де құжаттарды талап етуге құқылы, нақты жағдайларды ескере отырып, Сақтандырушыда сұралатын құжаттардың болмауы ол үшін сақтандыру оқиғасының орын алу себептерін және келтірілген залал мөлшерін анықтауды мүмкін етпесе (немесе өте қиын етсе).
- 7.6. Сақтандыру төлемінің мөлшері сақтандыру шартында белгіленген Сақтандырушының жауапкершілігі лимитінен аспауы тиіс.
- 7.7. Мүлікті сақтандыру кезінде сақтандыру төлемі және мүлікке зиян келтіргені үшін АҚЖ нақты залал мөлшерінде (амортизацияны ескере отырып), бірақ қолданылатын франшиза мөлшерін ескере отырып, Сақтандырушының жауапкершілігінің белгіленген лимитінен аспайтын мөлшерде жүзеге асырылады.
- 7.8. Сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде келтірілген зиянның мөлшерін сақтандырушы сақтанушының немесе оның өкілінің өтініші бойынша айқындайды. Қажет болған жағдайда келтірілген зиянның мөлшерін бағалауды бағалаушы жүргізеді (тәуелсіз сарапшы). Тәуелсіз сарапшының қызметтеріне ақы төлеуді бастамашы тарап жүргізеді. Келтірілген зиянды бағалау нәтижелерімен келіспеген жағдайда тараптар өзгеше дәлелдеуге құқылы.
- 7.9. Нақты құны нарықтық бағалардың негізінде есептеледі, қолданылған шартты жасасу күні бойынша айқындалады:
- 1) жабдықтар, конструкциялар, техника, мүкәммал, тұрмыстық техника үшін – зат сатып алуға қажетті соманы негізге ала отырып, тозуды шегеріп тастағанда немесе шегермей (есепке алынған амортизация) немесе олардың баланстық құны;
  - 2) өндірістік қызметте пайдаланылатын ғимараттар, құрылыстар үшін – тозуды есепке ала отырып немесе есепке

алмай және пайдалану мерзімін есепке ала отырып, осы жердегі ғимарат құрылысының құнын негізге ала отырып қаза тапқан (бүлінген) құрылыстың техникалық жай-күйін ескергенде немесе есепке алмағанда;

3) өндірістік қызметте пайдаланылатын көп пәтерлі үйлердегі үй-жайлар үшін-ұқсас үй-жайдың нарықтық құнын негізге ала отырып.

7.10. Зардап шегушінің өміріне, денсаулығына зиян келтірілген кезде сақтандыру төлемі мынадай мөлшерде жүзеге асырылады:

1) қайтыс болған жағдайда – Сақтандырушының жауапкершілігі лимитінен (сақтандыру сомасынан) 100%;

2) мүгедектігі белгіленген жағдайда (Сақтандырушының жауапкершілігі лимитінен (сақтандыру сомасынан %));

I топ - 80;

II топтар - 60;

III топтар - 30;

3) еңбекке жарамдылық уақытша жойылғанда - 1 айлық есептік көрсеткіш (АЕК) емделудің әрбір күні үшін, бірақ күнгізбелік отыз күннен ұзақ емес.

7.11. Зиянды болдырмау немесе азайту мақсатында Сақтанушы (Сақтандырылушы) шеккен шығыстарды Сақтандырушы егер мұндай шығыстар Сақтандырушының нұсқауларын орындау үшін қажет болса немесе жүргізілген болса, мұндай шаралар сәтсіз болса да өтейді. Сақтанушының осындай шығыстары нақты мөлшерде өтеледі, алайда сақтандыру төлемінің және шығыстар өтемақысының жалпы сомасы сақтандыру шартында көзделген сақтандыру сомасынан аспайтын мөлшерде өтеледі. Егер шығыстар Сақтандырушының нұсқауларын орындау нәтижесінде туындаған болса, олар сақтандыру сомасына қатыссыз толық мөлшерде өтеледі.

7.12. Сақтандырушы Сақтанушының әдейі алдауына соқтыруы дәлелдеген жағдайларды қоспағанда, тараптар сақтандыру шартында белгіленген мүліктің құнын даулай алмайды.

7.13. Тараптар арасында залалдың себептері мен мөлшері туралы даулар туындаған жағдайда әрбір тарап косымша сараптама

жүргізуді талап етуге құқылы. Тәуелсіз сарапшының қызметтеріне ақы төлеуді бастамашы тарап жүргізеді.

7.14. Осы Талаптарға сәйкес А секциясында, I-тармақта, I-тармақшада көрсетілген сақтандыру жағдайының басталуы салдарынан өндірістік қызметтегі үзіліс нәтижесінде келтірілген залалдар сақтандырылған мүліктің жай-күйіне байланысты емес шығыстар мөлшерінде (ағымдағы шығыстар) өтелуге жатады:

1) жалға алынған, лизингтегі, жалдаудағы немесе жалға алынған сақтандырылған мүлікті сақтанушының пайдаланғаны үшін төлем;

2) бюджетке барлық қажетті аударымдарды (бір жолғы сипаттағы төлемдер өтелмейді) ескере отырып жұмыскерлердің еңбекақысы (негізгі лауазымдық ақының мөлшерінен артық емес);

3) айналым мен өндірістік қызмет нәтижелеріне қарамастан төлеуге жататын әлеуметтік сақтандыру органдарына өтелетін төлемдер, салықтар мен алымдар.

7.15. **Өндірістегі үзіліс** тәуекелі бойынша өндірістік қызметті тоқтата тұрудың нақты күндері үшін А секциясында көрсетілген сақтандыру жағдайы басталғаннан кейінгі сегізінші күннен бастап, бірақ **үш айдан аспайтын** үзіліс үшін ағымдағы шығыстар жабылады.

7.16. Шаруашылық қызметті жалғастыру жөніндегі ағымдағы шығыстар, егер сақтанушы заң немесе шарт бойынша осындай шығыстарды көтеруді жалғастыруға міндетті болса немесе егер оларды жүзеге асыру Сақтанушының тотатылған қызметін жаңарту үшін қажет болса ғана өтелуге жатады.

7.17. Өндірістегі үзіліс тәуекелін сақтандыру бойынша сақтандыру төлемінің сомасын есептеу Сақтанушының (Сақтандырылушының) бухгалтерлік есебінің деректері мен құжаттары негізінде жүргізіледі.

7.18. Бұдан басқа, Сақтанушы негізгі қорлардың баланстары мен түгендеу тізімдемелерін (ведомостарын) соңғы үш жылда олардың бір мезгілде жойылуын болдырмайтындай етіп сақтауға міндетті.

8-БӨЛІМ. ПОРЯДОК И СРОКИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ СТРАХОВОЙ ВЫПЛАТЫ

8.1. Сақтандыру төлемі Қазақстан Республикасының ұлттық валютасында Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) сақтандыру төлемдеріне және осы шарттың

6-бөлімінде көзделген құжаттарды алу бойынша жазбаша өтініші негізінде жүзеге асырылады.

8.2. Сақтанушыдан (Пайда алушыдан, Сақтандырылушыдан) барлық қажетті құжаттарды алғаннан кейін Сақтандырушы 10 (он) жұмыс күні ішінде мынадай іс-әрекеттерді жүзеге асырады:

1) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталу фактісін анықтайды, өтініште келтірілген деректердің

дәлдігін тексереді, болған оқиғаның туындау фактісі мен себептерін айқындайды, сарапшыларды, авариялық комиссарларды тарту қажеттілігін айқындайды, өзге де іс-әрекеттерді жүзеге асырады;

2) үшінші тұлға тарапынан кінә қою негізсіз деп танылған жағдайда Сақтанушыға кінә қоюға қарсылық білдіруге дайындалуда жәрдем көрсетеді;

3) тану кезінде оқиғалар сақтандыру жағдайы, сақтандыру төлемінің мөлшерін анықтайды;

4) сақтандыру төлемін жүзеге асырудың мүмкін еместігіне әкеп соғатын мән-жайлар анықталған кезде Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырудан дәлелді бас тартуды ресімдейді.

8.3. Сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы немесе одан бас тарту туралы шешімді Сақтандырушы осы Талаптардың 7-бөлімінде белгіленген барлық құжаттарды алған күннен бастап он жұмыс күні ішінде қабылдайды. Сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту үшін негіздер болған кезде Сақтандырушы 10 (он) жұмыс күні ішінде өтініш берушіге бас тарту себептерін дәлелді негіздей отырып, жазбаша нысанда тиісті шешімді жібереді.

8.4. Сақтандыру төлемін Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім қабылданғаннан кейін 10 (он) жұмыс күні ішінде жүзеге асырады.

8.5. Сақтандыру төлемін алушы Пайда алушы болып табылады. Сақтандыру төлемі Пайда алушының банктік шотына аудару арқылы жүзеге асырылады. Сақтандырушының банк шотынан ақшаны есептен шығарылған күн сақтандыру төлемін жүзеге асыру күні болып есептеледі.

8.6. Пайда алушы Сақтандырушыдан хабарлама алған күннен бастап 7 (жеті) жұмыс күні ішінде, егер Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген талап қою мерзімі ішінде заң бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту үшін негіз болып табылған мән-жай табылса, Сақтандырушыға жүргізілген сақтандыру төлемінің барлық сомасын қайтаруға міндетті.

8.7. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуына мыналар негіз бола алады:

- 1) Талапта белгіленген тәртіппен және мерзімде Сақтандырушыға сақтандыру оқиғасының (жағдайының) басталғаны туралы хабарламау;
- 2) Сақтанушының (Сақтандырылушының) Сақтандырушыға сақтандыру шартын жасасу кезінде көрінеу жалған мәліметтер беруі;
- 3) Сақтанушы сақтандыру жағдайынан болған залалдарды азайту мақсатында қасақана түрде әрекет жасамаған болса;
- 4) Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу мән-жайларын тергеуге кедергі келтіруі;
- 5) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген басқа да жағдайлар.

8.8. Сақтанушының осы Талаптарды, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарын сақтамауы сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға әкеп соғады.

8.9. Сақтандырушының Сақтанушы алдындағы сақтандыру жауапкершілігінен босатылуы Сақтандырушыны сақтандыру төлемін Пайда алушыға беруді жүзеге асыру жауапкершілігінен қатар босатады.

8.10. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүргізуден бас тартуына Сақтанушы сот арқылы шағым жасай алады.

9-БӨЛІМ. СУБРОГАЦИЯ

9.1. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған Сақтандырушыға Сақтанушының (Сақтандырылушының) сақтандыру нәтижесінде Сақтандырушы өтеген залалдар үшін жауапты адамға кері талап ету құқығы ол төлеген сома шегінде ауысады.

9.2. Сақтанушы сақтандыру төлемін алған кезде Сақтандырушыға өзінде бар барлық құжаттар мен дәлелдемелерді беруге және оған өзіне ауысқан Сақтандырушының талап ету құқығын жүзеге асыруы үшін қажетті барлық мәліметтерді хабарлауға міндетті.

9.3. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандырушы өтеген залалдар үшін жауапты адамға талап қою құқығынан бас тартса немесе бұл құқықты Сақтанушының (Сақтандырылушының) кінәсінен жүзеге асыру мүмкін болмаса, сақтандырушы сақтандыру төлемін толық немесе тиісті бөлігінде жүзеге асырудан босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

10-БӨЛІМ. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУЫН ТОҚТАТУ ШАРТТАРЫ

10.1. Сақтандыру шарты мынадай жағдайда тоқтатылады:

- 1) қолданылу мерзімі өткен болса;
- 2) Сақтандырушының сақтандыру сомасы көлемінде сақтандыру төлемін жүзеге асыруы;
- 3) мерзімінен бұрын тоқтату;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген басқа жағдайларда және (немесе) сақтандыру шартында көзделген өзге де жағдайларда жүзеге асырылады.

10.2. Шарттың мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін:

- 1) тараптардың келісімі бойынша;
- 2) тараптардың бірінің бастамасы бойынша.

10.3. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодекsinде көзделген міндеттемелерді тоқтатудың жалпы негіздерінен басқа, Шарт мерзімінен бұрын тоқтатылады:

- 1) сақтандыру объектісінің болуы тоқтаған жағдайда;
- 2) Сақтанушы болып табылмайтын Сақтандырылған тұлға қайтыс болғанда, ол ауыстырылмаған болса;
- 3) егер Сақтандырушы Сақтанушыны ауыстыруға қарсылық білдірсе, ал шартта немесе Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде өзгеше жағдай белгіленбесе, Сақтанушы мүлктік сақтандыру объектісін иеліктен шығарған болса;
- 4) сақтандыру оқиғасының орын алу ықтималдығы жойылған жағдайда және сақтандыру тәуекелі өзге де мән-жайларға байланысты жойылған болса;
- 5) Қазақстан Республикасының "Сақтандыру қызметі туралы" Заңында көзделген жағдайларда.
- 6) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген тәртіппен Сақтандырушы ресімдеген Сақтандыру полисіне енгізілген талаптар мен мәліметтер өзгерген болса;
- 7) Қазақстан Республикасының "Сақтандыру қызметі туралы" Заңында көзделген жағдайларда.

Жоғарыда аталған жағдайларда Сақтандыру шарты шартты тоқтатуға негіз деп табылатын жағдай анықталған сәттен бастап тоқтатылған болып саналады, ол туралы мүдделі тарап келесі тарапқа дереу арада мәлімдеме жасайды.

10.4. Осы Талаптардың 10.2-тармағының 1) тармақшасында көзделген дәне 10.3. тармақта қарастырылған себептер бойынша сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде сақтандыру сыйлықақысының сақтандыру шартының қолданылу мерзіміне барабар бір бөлігін алуға құқылы.

10.5. Егер бұзуға жататын Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемдері жүзеге асырылса, сақтандыру сыйлықақысы (немесе оның бір бөлігі) қайтаруға жатпайды.

10.6. Сақтанушы кез келген уақытта Сақтандыру шартынан бас тартуға құқылы.

10.7. Сақтанушы Сақтандыру шартынан бас тартатын болса және оның себебі Сақтандыру шартының 10.3-тармағында қарастырылған мән-жайларға қатысты болмаса Сақтандырушыға төленген сақтандыру сыйлықақысы немесе сақтандыру жарналары қайтарылмайды.

10.8. Сақтанушының сақтандыру сыйлықақысын (сақтандыру жарнасын) Сақтандыру шартында төлем күні ретінде белгіленген күннен кейінгі үш жұмыс күні ішінде төлемеуі Сақтанушының Сақтандыру шартынан бас тартуы деп бағаланады, салдарынан Сақтандырушы Шартта қарастырылған міндеттемелерді орындаудан босатылады.

10.9. Сақтандыру шартын уақытынан бұрын бұзылуының себебі Сақтандырушының оның талаптарын орындамауы кінәсіне байланысты болса, соңғысы Сақтанушыға ол төлеген сақтандыру сыйлықақысын не сақтандыру жарналарын толық қайтаруға міндетті.

10.10. Сақтандырушы қайтаруға жататын сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігі Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған күннен бастап бес банктік күн ішінде біржолғы төлеммен төленеді.

11-БӨЛІМ. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ

11.1. Сақтандыру шарты бойынша туындайтын даулар келіссөздер жолымен реттеледі.

11.2. Тараптар арасында келісімге қол жеткізілмеген жағдайда дау Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешіледі.

12-БӨЛІМ. ӨЗГЕ ДЕ ШАРТТАР

12.1. Осы Талаптарға сәйкес Сақтандыру шарты Сақтанушы мен Сақтандырушының өзара ақпарат алмасуы бойынша жасалады.

12.2. Сақтандыру шартын жасасу тәртібі:

1) Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелі, сақтандыру объектісі туралы ақпарат беру және Сақтанушының сақтандыру алдындағы тексеруді жүргізуге өтінімін ресімдеу Сақтанушының Сақтандыру шартын жасасу еркін білдіруі болып табылады;

2) тараптардың келісімі бойынша сақтандыру алдындағы тексеру жүргізу күні белгіленеді, белгіленген мерзімде мүлікті тексеру жүргізіледі;

3) мүлікті қарау кезінде алынған деректер негізінде Сақтандырушының уәкілетті өкілі сақтандыру алдындағы қарау актісінде сақтандыруға қабылданатын тәуекелге қатысты ұсынымдарды көрсетеді;

4) Сақтандырушы Сақтандыру шартын жасасу туралы шешім қабылдаған кезде Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу туралы ұсыныс алады, ол алған күн ішінде жарамды;

5) Сақтандырушы ұсынған талаптарда Сақтандыру шартын жасасуға Сақтанушының келісімі болып сақтандыру сыйлықақысының жалпы сомасын төлеу есептеледі;

6) Сақтандыру шарты Сақтанушының осы Талаптарға Сақтандырушы әзірлеген бір жақты тәртіппен қосылуы және Сақтандырушының Сақтанушыға Сақтандыру полисін электрондық нысанда ресімдеуі арқылы жасалады.

12.3. Сақтандыру шарты он екі ай мерзімге жасалады.

12.4. Сақтандыру қорғаудың қолданылу мерзімі Сақтандыру шарты жасалған күннен кейін күнтізбелік бес күн өткен соң басталады және сақтандыру сомасы мөлшерінде және Сақтандыру шартында белгіленген жағдайларда сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру кезінде өзінің қолданылуын тоқтатады.

12.5. Сақтандыру полисі бойынша сақтандыру сыйлықақысын төлеумен Сақтанушы сақтандыру шарты жасалғанға дейін "Сентрас Иншуранс" Сақтандыру Компаниясы" АҚ залалынан мүлікті ерікті сақтандыру шарттары мен ережелерін және "Сентрас Иншуранс" Сақтандыру Компаниясы" АҚ азаматтық-құқықтық жауапкершілігін ерікті сақтандыру ережелерін танысқанын және алғанын растайды; сондай-ақ сақтандырушы бір жақты тәртіппен әзірлеген шарттармен өзінің келісімін растайды және оларға қосылады.

12.6. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, тараптар осы Сақтандыру шартын жасасу нәтижесінде алынған құпия ақпаратты екінші тараптың жазбаша келісімінсіз жария етуге құқылы емес.